

Ge ditt barn en bra start – stärk språket!

Information om barns språkutveckling till
dig som har barn i åldern 0–6 år

Utveckla ditt barns språk!

Visste du att ditt barn börjar utveckla sitt språk redan från födseln? Det innebär att du som vårdnadshavare är mycket betydelsefull för ditt barns språkutveckling. Att du är nyfiken, öppen och uppmuntrar ditt barn att använda alla sina språk spelar en stor roll.

I det här materialet kan du läsa om

- hur barn utvecklar språk
- din roll som vårdnadshavare
- förskolans betydelse för språkutvecklingen.

Skolverket vill med detta material att du ska få inspiration, ökad kunskap och redskap för att främja ditt barns språkutveckling.

Barns språkutveckling börjar tidigt

Språkutvecklingen startar långt innan barnet har sagt sina första ord. För döva barn och barn med hörselnedsättning startar språkutvecklingen innan barnet har tecknat sina första tecken. Forskningen pekar på hur viktigt det är med språkutvecklande insatser i tidig ålder när språket grundläggs.

Ett rikt språk har stor betydelse för ditt barns lärande – i förskolan, i skolan och under resten av livet! Språkutvecklingen påverkas mycket av den språkliga stimulans som barnet får och den inställning till språk som barnet möter. Att ditt barn får se, höra och uppleva språket i sin vardag är därför viktigt.

Med hjälp av språket lär sig barnet att förstå sig själv, att tolka sin omgivning och att sortera sina upplevelser. Att kunna uttrycka sig är dessutom viktigt för att kunna delta aktivt i samhället och är därför en demokratisk rättighet.

Barn lär sig språk genom att vuxna till exempel

- har ögonkontakt och gissar vad barnet vill säga
- lyssnar på barnet
- upprepar de ord barnet säger
- utvidgar samtalet med nya ord
- använder gester, mimik och kroppsspråk för att förstärka det som sägs
- rimmar, ramsar och sjunger
- introducerar böcker tidigt
- pratar om bilder med barnet
- läser och berättar för barnet
- samtalar med barnet och inte bara talar till barnet
- skapar tillfällen för lek och kommunikation med andra barn.

Du som vårdnadshavare har stor betydelse

Du är mycket betydelsefull för ditt barns språkutveckling. Prata, läs och samspela med ditt barn! Då upptäcker barnet tidigt att kommunikationen är meningsfull. Använd det eller de språk som du har lättast att uttrycka dig på. För döva barn handlar det även om att använda det eller de språk som barnet kan ta till utan ansträngning, det vill säga det som är tillgängligt för barnet.

Läs högt för ditt barn

Läs gärna för ditt barn en stund varje dag. Lässtunden kan anpassas utifrån barnets ålder och utveckling. När ditt barn är litet passar det bra med korta lässtunder och enkla pekböcker. När barnet blir lite äldre kan du läsa lite längre och välja bilderböcker med mer text. Senare kan du övergå till att läsa kapitelböcker. Prata gärna med ditt barn om det du läst och reflektera tillsammans. På biblioteket kan du låna barnböcker på svenska och på flera andra språk – helt kostnadsfritt. Många bibliotek har också sagostunder och andra aktiviteter för barn, ibland på flera olika språk.

Delta på öppna förskolan

På många ställen i landet finns öppna förskolan. Det är en kostnadsfri mötesplats för barn och deras vårdnadshavare. Öppna förskolan vänder sig framför allt till de yngsta barnen som inte har börjat i förskolan ännu. Där kan barnen delta i gruppaktiviteter tillsammans med andra barn och vuxna, vilket är utvecklande för deras samspel och språk.

Informera förskolan om ditt barns språk

Om ni talar flera språk i familjen är det bra att informera personalen på ditt barns förskola om det. Tillsammans kan ni fundera på vad som kan göras för att stödja barnets språk. Du kan bidra med din kunskap om vad barnet är intresserat av och hur barnet kommunicerar. Det hjälper förskolan att planera och utforma undervisningen.

Uppmuntra ditt barn att utveckla alla sina språk

Skapa gärna tillfällen där barnet får träffa personer som kan familjens språk. Det är värdefullt för ditt barns språkutveckling i svenska att träffa svensktalande personer i olika sammanhang. Besök därför gärna lekplatser och bibliotek eller delta i idrottsaktiviteter där barnet kan komma i kontakt med andra barn och vuxna som talar ditt barns språk.

Förskolan har stor betydelse

Flera studier visar att barn som har gått i förskolan har bättre språkliga färdigheter än andra barn. Utbildningen i förskolan ger ditt barn möjlighet att utveckla ett rikt språk och ordförråd samt en förmåga att kommunicera med andra i olika sammanhang.

Alla barn ska erbjudas en stimulerande språkmiljö

Språk, lärande och identitetsutveckling hänger ihop. Det innebär att barn behöver tänka, lära och kommunicera tillsammans med andra. På varje förskola ska arbetsättet, miljön och materialet anpassas till barnens behov. Alla barn som går i förskolan ska erbjudas en stimulerande språklig miljö där förskolepersonalen är förebilder i kommunikationen. Det sker i förskolans aktiviteter både inomhus och utomhus, till exempel i leken, under måltiderna och vid påklädning.

Alla barn ska få utveckla svenska

Förskolan är det första steget i det svenska utbildningssystemet och ska lägga grunden för det lärande som fortsätter i skolan och resten av livet. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska. Det kan ske genom att ta vara på deras nyfikenhet och intressen. Det gäller barn som har svenska som modersmål, barn som har annat modersmål än svenska och barn som har rätt till nationella minoritetsspråk eller svenskt teckenspråk. Det svenska språket är en förutsättning för att barn ska lära sig läsa, skriva och räkna på svenska. Förskolan spelar därför en viktig roll som mötesplats och för att förbereda barnen för att kunna bli aktiva medborgare i samhället.

Visste du att barn som får förutsättningar att utveckla sitt eller sina modersmål också har bättre möjligheter att lära sig svenska?

Visste du att flera språk inte behöver konkurrera, utan kan fungera som stöd för varandra?

Visste du att det är viktigt att du har tålamod och fortsätter tala ditt eller dina språk med barnet om du vill att ditt barn ska bli flerspråkigt?

Barn ska få utveckla alla sina språk

I förskolan möts människor från olika kulturer, och det är vanligt att barnen kan tala flera språk. Eftersom samhället blir alltmer globaliserat och interkulturellt är flerspråkighet en kompetens och en resurs i lärandet. I det kommande arbetslivet är det en fördel att kunna flera språk och att ha förståelse för olika kulturer. När barn får använda alla sina språk kan språken berika varandra. Barnen får på så sätt större möjligheter att utveckla sitt tänkande och lärande.

Flerspråkiga barn använder ofta ord från de olika språken i skilda sammanhang. Det betyder att de använder alla sina språk för att göra sig förstådda. Det är både naturligt och funktionellt. Det är vanligt att flerspråkiga barn har lättare att samtala om vissa ämnesområden på det ena språket än på det andra. Det är även vanligt att flerspråkiga barn föredrar att använda det ena eller det andra språket i vissa perioder.

Hur mycket svenska ditt barn lär sig kan bero på hur mycket barnet får tillfälle att använda språket. Därför är det viktigt att ditt barn har hög närvaro på förskolan. Barn som får höra och tala svenska regelbundet kan lära sig språket, oberoende av vilket modersmål de har.

Om ditt barn är döv, har en hörselnedsättning eller av andra skäl har behov av teckenspråk ska barnet få utvecklas i det svenska teckenspråket. Det svenska språket och det svenska teckenspråket behövs för att kunna kommunicera, att göra sig förstådd och att kunna delta på lika villkor. Detta för att få ett fungerande samhälle både för kollektivet och för individen.

Alla barn ska få lyssna till högläsning och delta i samtal

I förskolan används bland annat högläsning, muntliga berättelser och dialog för att utveckla barnens språk. Barnen ska få möjlighet att återberätta och samtala både med andra barn och med vuxna. Förskolan erbjuder litteratur på svenska och flera andra språk. Det är betydelsefullt att barnens olika miljöer och kulturer blir synliga i förskolans olika aktiviteter, böcker och bilder så att alla barn känner igen sig.

Förskolepersonal och vårdnadshavare ska samverka

Förskolan ska ha regelbundna samtal om ditt barns trivsel, utveckling och lärande med dig som vårdnadshavare. Det innefattar också samtal om ditt barns språkutveckling. En väl fungerande samverkan mellan förskolepersonal och vårdnadshavare utifrån ett interkulturellt förhållningssätt främjar barnets språkutveckling.

Modersmål i förskolan

Barn med andra modersmål än svenska ska få möjlighet att utveckla dessa språk. Med stöttning från både förskolan och hemmet kan de flerspråkiga barnen utveckla både sitt eller sina modersmål och svenskan. Förskolan ska också se till att olika kulturer synliggörs i utbildningen.

Nationella minoritetsspråk i förskolan

Barn som tillhör de nationella minoriteterna ska få stöd i sin språkutveckling i sitt nationella minoritetsspråk. De ska också få stöd i att utveckla sin kulturella identitet. Det finns kommuner som är förvaltningsområden för finska, meänkieli och samiska. Om barnet bor i någon av dessa kommuner har barnet rätt till förskola helt eller till en väsentlig del på minoritetsspråket. Förskolan ska också bidra till att barn får utveckla de nationella minoritetsspråken jiddisch och romani chib.

När det gäller öppen förskola ska kommunen, om det finns efterfrågan, sträva efter att erbjuda hela eller en väsentlig del av verksamheten på finska, meänkieli respektive samiska.

Svenskt teckenspråk i förskolan

Barn som är döva, har en hörselnedsättning eller av andra skäl har behov av svenskt teckenspråk, till exempel om en nära anhörig är döv, har rätt att få stöd i sin språkutveckling i svenskt teckenspråk och att få en bra lärmiljö utifrån sina förutsättningar och behov.

Visste du att ditt barn börjar utveckla sitt språk redan från födseln? Det innebär att du som vårdnadshavare är betydelsefull för ditt barns språkutveckling. Därför är det viktigt att du är nyfiken, öppen och uppmuntrar ditt barn att använda och utveckla alla sina språk.

Flera studier visar att barn som har gått i förskolan har bättre språkliga färdigheter än andra barn. Utbildningen i förskolan ska ge ditt barn förutsättningar att utveckla ett rikt språk och ordförråd samt förmåga att kommunicera med andra i olika sammanhang och syften.

Språkutvecklingen är grunden för ett livslångt lärande.

Ge ditt barn en bra start – stärk språket!

Det här materialet har tagits fram av

Skolverket